

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Komisjoni teatis: ühtekuuluvuspoliitika toetus majanduskasvule ja töökohtade loomisele: ühenduse strateegilised suunised 2007–2013”

KOM(2005) 299 lõplik — SEK(2005) 904

(2006/C 185/11)

5. juulil 2005 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: “Komisjoni teatis: ühtekuuluvuspoliitika toetus majanduskasvule ja töökohtade loomisele: ühenduse strateegilised suunised, 2007–2013”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsiooni arvamus võeti vastu 23. märtsil 2006. Raportöör oli hr VEVER.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 426. istungjärgul 20. ja 21. aprillil 2006 (21. aprilli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 47, vastu ei hääletatud, erapooletuks jäi 1.

1. Kokkuvõte

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab kahetsusväärseks, et ühtekuuluvuspoliitika strateegilised suunised aastateks 2007–2013 esitati üks aasta pärast ettepanekuid, mis käsitlesid eelarveplaneerimist ja struktuurifondide määruseid nimetatud ajavahemikuks, selle asemel et neid esitada ettepanekutega koos või isegi varem. Kõnealuses olukorras sarnanevad suunised rohkem lisätetele kui suunistele, mis nad tegelikult peaksid olema.

1.2 Nimetatud kõrvalekalle on seda enam kahetsusväärne, et selliseid suuniseid on aastateks 2007–2013 tungivalt vaja seoses ühenduse arvukate ja komplitseeritud probleemidega: laienemiste mõjud, euro tugevdamine, Lissaboni strateegia viivituste korvamine vastuseks globaliseerumise kiirenemisele. Et tulla toime ebapiisava majanduskasvuga seotud raskustega, liikmesriikide vahel kujunenud ebavõrdsusega ja ühenduse liiga piiratud eelarvega, on Euroopa Liidul trumbid küll olemas, kuid need jäävad pigem potentsiaalseteks kui kindlateks (laienenud ühtse turu tugevdamine, tuleviku infrastruktuurid, kohandamisreformid).

1.3 EMSK arvab, et strateegiliste suuniste prioriteetide ja struktuurifondide eesmärkide vahelised sidemed ei ole selgeks tehtud ja et tuleks täpsustada nende elluviimise tingimusi. Seega tõstatab esimene prioriteet, mille eesmärk on juhtida investeringutele suuremat tähelepanu, keskse küsimuse vajaduse kohta tugevdada usku Euroopa Liidu arengusse. Teine uuendustegevuse ja ettevõtluse toetamise prioriteet esitab küsimuse ühenduse vahendite püsivast ebaõigest reguleerimisest (ühenduse patendi blokeerimine, puudused Euroopa ettevõtluse õiguslikus seisundis, fondide vähene sekkumine toetustesse). Kolmas prioriteet, mille eesmärk on luua rohkem töökohti, tõstatab küsimuse Lissaboni strateegia viivituste korvamisest ja optimeerimisest, mis on veel kaugel ühtse turu majanduslikust ja sotsiaalsest funktsioneerimisest, seistes silmitsi üleilmastumise survega.

1.4 Sarnaselt Euroopa Parlamendiga tunneb EMSK muret ühenduse eelarve väikese mahu pärast, mis oli kavandatud

Euroopa Liidu Ülemkogu poolt 2005. aasta detsembris ajavahemikuks 2007–2013: selle kestav nivelleerimine 1,045 %-ni rahvamajanduse kogutulust (st 0,36 % ühtekuuluvusele mõeldud eelarve kohta) asetab selle madalamale tasemele kui enne laienemist 15-lt liikmesriigilt 25-le, ent samal ajal suurenesid märkimisväärselt sisemiste ebavõrdsuste ja rahvusvahelise konkurentsi väljakutsed. Seega on keskne küsimus, millele peavad vastama ühtekuuluvuspoliitika 2007–2013. aasta strateegilised suunised, järgmine: kuidas teha vähemaga rohkem? Sellele vastamiseks soovib EMSK mitmekesistada ühtekuuluvuspoliitika vahendeid, keskenduda enam sekkumistele ja kaasaajastada halduskorda.

1.5 EMSK soovib ühtekuuluvuspoliitika vahendeid mitmekesistada ühenduse finantssekkumiste uuendusliku planeerimise abil.

1.5.1 Struktuurifondid peaksid olema suutelised abi otsima muudest vahenditest kui toetustest ja välja töötama otseses kontaktis Euroopa Investeeringupanga ja Euroopa Investeeringufondiga laene, toetusi, laenugarantiisid, kapitalimahutuste ja riskikapitali toetusi.

1.5.2 Selline ümberpaigutamine, mis toimub programmiga JEREMIE (*Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises*/Euroopa ühisressursid pisi-, väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele) võrreldes palju suuremas ulatuses, mitmekordistab mõju fondide sekkumiste seisukohast, mis võimaldaks avaliku ja erasektori kapitalil põhinevate investeerimisfondide sekkumiste paremat ühildumist, leevendades eelarve piiratud.

1.5.3 Sellise ümberpaigutamise võimaldamiseks toetab EMSK laenumahutuste ja Euroopa Liidu garantiide märkimisväärset suurendamist, tihedamat koostööd pangandus- ja finantssektoriga ning vastavate muudatuste tegemist struktuurifondide uutes määrustes. Nimetatud kolm tingimust eeldavad Euroopa Komisjoni poolseid sellekohaseid kiireloomulisi ettepanekuid.

1.6 EMSK soovib struktuurifondide sekkumiste puhul keskenduda enam Euroopa esmastele huvidele.

1.6.1 Lisaks otsetoetuste jätkamisele ja tugevdamisele, mis on ette nähtud kõige enam puudust kannatavatele riikidele ja piirkondadele, on tarvis jätkata ja suurendada avaliku ja erasektori koostöös üleeuroopaliste infrastruktuuride võrgustike rahastamist ja piirialadele abi andmist.

1.6.2 Selleks taotleb EMSK üleeuroopaliste infrastruktuuride võrgustike eelarve olulist suurendamist, mis 2005. aasta detsembris toimunud kavandamisel Lissaboni strateegia eesmärki- dele vaatamata tahaplaanile jäi. See eeldab ka, et ühenduse toetusi kasutatakse rohkem aitamaks liikmesriikidel paremini ellu viia ühenduse suuniseid ja otsuseid ning täita kohustusi, mis on seotud direktiivide ülevõtmise või Lissaboni strateegia rakendamisega. Kindlasti tuleks läbi vaadata ka väljaõppele mõeldud toetuse eelarve, mida 2005. aasta detsembris samuti vähendati.

1.7 Lõpuks soovib EMSK ajakohastada ühtekuuluvuspoliitika halduskorda, et edendada rohkem läbipaistvust ja interaktiivsust.

1.7.1 See eeldab, et ühenduse toetused, nagu ka riigiabi eeskujud, tõendavad oma täielikku kokkusobivust Euroopa konkurentsipoliitikaga.

1.7.2 See nõuab ka organiseeritud kodanikuühiskonna tegutsejate, eelkõige sotsiaalpartnerite paremat kaasamist Euroopa ühtekuuluvuspoliitika väljatöötamisse, juhtimisse ja seiresse.

1.7.3 Seepärast taotleb EMSK, et ühiskondlik-ametialaste huvirühmade ühenduste jaoks oleks strateegilistes suunistes olemas spetsiaalsed sätted. Nende järgimise tingimused peaksid igas liikmesriigis olema täpsustatud programmdokumentide ja nende muutmise dokumentide lisas.

2. Sissejuhatus

2.1 5. juulil 2005. aastal vastuvõetud komisjoni teatis, mis käsitleb ühtekuuluvuspoliitika strateegilisi suuniseid aastateks 2007–2013, täiendab eelnevaid ettepanekuid.

2.1.1 Ühenduse eelarvesuunised ajavahemikuks 2007–2013, mis esitati 17. veebruaril 2004, arutati välja 1,14 % määra alusel rahvamajanduse kogutulust.

2.1.2 Määruste eelnõud, millega muudetakse struktuurifondide (Euroopa Regionaalarengu Fond, Euroopa Sotsiaalfond, Ühtekuuluvusfond) sätteid aastateks 2007–2013, esitati 14. juulil 2004⁽¹⁾, mille kohaselt Euroopa Komisjon teeb ettepaneku seada fondidele kolm eesmärki:

⁽¹⁾ EMSK arvamused: "Fondid (Üldsätted)", "Ühtekuuluvusfond" ja "Regionaalarengu Fond", ELT C, 14.10.2005, lk 79, 88 ja 91.

2.1.2.1 (vastastikuse) lähenemise eesmärk, mis järgneb praegusele 1. eesmärgile, Euroopa Liidu vähemarenenud piirkondade jaoks; eriti nendele, kelle SKT on vähem kui 75 % ELi keskmisest; sellele eraldataks 78,54 % fondide vahenditest;

2.1.2.2 piirkondliku ja tööhõivealase konkurentsivõime eesmärk, mis järgneb praegusele 2. eesmärgile, ELi muude piirkondade kasuks, eriti nende toetamiseks Lissaboni strateegia elluviimisel ja tööhõive suurendamisel; sellele eraldataks 17,22 % fondide vahenditest;

2.1.2.3 Euroopa territoriaalse koostöö eesmärk, mis järgneb praegusele programmile Interreg; sellele eraldataks 3,94 % fondide vahenditest.

2.1.3 Komisjon esitas 14. juulil 2004. aastal ka Euroopa piiriülese koostöö rühmituse põhikirja eelnõu, mis on ette nähtud selliste ühendusesiseste algatuste⁽²⁾ hõlbustamiseks.

2.2 Esitades 5. juulil 2005. aastal ühtekuuluvuspoliitika strateegilised suunised aastateks 2007–2013, pakkus komisjon välja kolm prioriteeti, mis on sätestatud erinevalt eelnimetatud struktuurifondide sekkumiseesmärkidest, isegi kui nendega viimaseid uuesti kärbitakse:

2.2.1 strateegiliste suuniste esimese prioriteedi eesmärk on muuta investeringud ligitõmbavamaks;

2.2.2 strateegiliste suuniste teine prioriteet käsitleb uuendus- tegevuse ja ettevõtluse edendamist;

2.2.3 strateegiliste suuniste kolmas prioriteet toetab töökoh- tade loomist.

2.3 Kõnealuseid strateegilisi suuniseid soovitatakse ellu viia riiklike strateegiliste raamistike kaudu, mille kehtestavad hiljem komisjon, liikmesriigid ja piirkonnad.

2.4 Strateegiliste suuniste esitamine on viimane puudu olev lüli, millest tunti puudust veel üldkogu arutelul ühtekuuluvus- poliitika kohta aastatel 2007–2013. Oleks olnud loogilisem, et komisjon avab ühtekuuluvuspoliitikat käsitleva debati pigem nimetatud strateegiliste suuniste esitamisega, mis on ette nähtud üldise poliitilise raamistiku kindlaksmääramiseks, kui fondide määruste eelnõudega, mis peaksid olema nende rakendamis- meetoditeks. Parema vastastikuse kooskõla puudumisel, tagades strateegilistele suunistele selgelt juhtiva, mitte lihtsalt täiendava rolli, eksisteerib oht kahandada Euroopa ühtekuuluvuspoliitika lisaväärtust ja soodustada arengustrateegiate tagasiminekut riiklikule tasandile, mis oleks kahjulik Euroopa Liidu ühtsusele, konkurentsivõimele ning majanduslikule ja sotsiaalsele tõhusu- sele.

⁽²⁾ EMSK arvamus ELT C 255, 14.10.2005, lk 76.

2.5 Vaidlused, mis käsitlesid eelarvesuuniseid 2007–2013 ja fondide määrusi nimetatud ajavahemikul, said alguse rasketes tingimustes, mida iseloomustasid märkimisväärsed erinevused 25 liikmesriigi hinnangutes sekkumise summade ja meetodite kohta. Pärast esimest ebaõnnestumist 2005. aasta juunis jõudis Euroopa Liidu Ülemkogu 17. detsembril 2005 mitte eriti ambitsioonika eelarvekokkuleppeni: 2007.–2013. aasta eelarve ülemmääraks on 1,045 % RKTst. Vastastikuse lähenemise eesmärgi jaoks eraldatakse 252 miljardit eurot (82 %), tööhõivele ja konkurentsivõimele 48,5 miljardit eurot (15,5 %) ning Euroopa piirkondliku koostöö eesmärgile 7,5 miljardit eurot (vähem kui 2,5 %).

2.6 Euroopa Parlament lükkas 18. jaanuaril 2006 selle eelarve kavandi tagasi, kuna see ei kattunud mingilgi määral parlamendi ootustega. Nõukogu ja parlament ongi alustanud arutelusid ning 4. aprillil 2006 jõuti kompromissini, millega eraldatakse kõnealusele valdkonnale 4 miljardit eurot (millest 2 jäetakse reservi). Mõlemad osapooled peavad veel ka kõnealuse kompromissi ratifitseerima.

3. Tähelepanekud 2007.–2013. aasta ühtekuuluvuspoliitika väljakutsete kohta

3.1 Ajavahemikku 2007–2013, mille kohta kehtivad ühtekuuluvuspoliitika strateegilised suunised, jäävad väga olulised väljakutsed.

3.1.1 Esmalt tuleb ELi laienemist jätkata ja kindlustada. Olles laienenud 15-lt liikmesriigilt 25-le liikmesriigile 2004. aastal, võtab Euroopa Liit 2007. aastal vastu veel kaks uut liikmesriiki. Teised võiksid järgneda hiljem, pärast 2013. aastat, kuid võib ka varem, kuna kandidaatriikide nimekiri pole praegu kaugeltki mitte lõplik. Igal juhul, isegi kui laienemine tugevdab ühtse turu kaalu ning selle majanduskasvu, tööhõive, kaubavahetuse, tootmise, tarbimise ja konkurentsivõime mahte globaliseerumise taustal, nõuab pidevalt kasvav majanduslik ja sotsiaalne ebavõrdsus kvaliteedi parandamist Euroopa Liidu ja liikmesriikide poliitikate kooskõlastamisel, ühtse turu juhtimist ja tugevdamist ning Euroopa Liidu ühistruumilist planeerimist.

3.1.2 Oleks samuti soovitatav, et õnnestuks eurotsooni laienemine ja et oleks tagatud selle tugevnemine, ligitõmbavus ja parem tõhusus majanduskasvu ja töökohtade loomise jaoks. Praegu on see nii vaid 12 liikmesriigis 25st. Eurotsoon võib laieneda 2013. aastaks enamikku nimetatud riikidest, olenevalt sellest, kuidas nad täidavad nõutud tingimusi. Euroopa Liidu laienemise eeskujul nõuab euroala laienemine konkurentsitingimustes rohkem lähenemist eelkõige majanduslikust vaatenurgast, kuid ka paljudes seotud valdkondades, alates maksustamisest, eriti maksustamise aluste ühtlustamisest, kuni sotsiaalpoliitikani.

3.1.3 Struktuurimuutused jätkuvad kogu kõnealuse ajavahemiku jooksul:

3.1.3.1 globaliseerumine ja uute tekkivate majandusjõudude kinnitamine suurendavad konkurentsi survet ja soodustavad tootmise ümberpaigutamist;

3.1.3.2 tehnoloogilised muutused kiirenevad veelgi, eelkõige elavdatuna infoühiskonna ülemaailmsest uuendustest;

3.1.3.3 Euroopa demograafilist vananemist kinnitab sõjajärgse "beebibuumi" ajastu vanusegruppide pensionileminek, mis muudab elu-, tööhõive ja sotsiaalkindlustuse tasakaalu tingimusi Euroopa Liidus;

3.1.3.4 vähemarenenud kolmandate riikide migratsiooni- ja tööhõive probleemid suurenevad. Soovitatakse suurendada piiritleta, parandades kohandamist Euroopa Liidu integratsiooni vajaduste ja võimekustega ning tõstes väga oluliselt emigratsiooniriikide arenguabi tõhusust, et luua kohapeal rohkem töökohti ning edendada majanduslikku ja sotsiaalset arengut. Samuti tuleks paremini ja eri tasanditel kaasata haridus- ja koolitusprogrammidesse vajadus sisserändega kohanemiseks.

3.1.3.5 Tähtis on see, et Euroopa ühtekuuluvuspoliitika eesmärgiks on nii sotsiaalse tõrjutuse ja vaesuse kui ka tööotsijate ja vaeste töötajate tõrjutuse vastane võitlemine. Juhul kui neid otseselt tööhõivega seotud küsimustest kaugemale ulatuvaid küsimusi ei lahendata, on reaalselt sotsiaalset ja majanduslikku ühtekuuluvust raske saavutada.

3.1.4 Nimetatud põhjalike muutuste ajavahemiku keskpunktis on 2000. aastal Euroopa Ülemkogul kinnitatud Lissaboni strateegia tähtsaks mõõdukas areng aastal 2010. Asjaomase strateegia elluviimine on siiski viibinud. Euroopal on konkurentsivõime säilitamiseks hädavajalik, kuid samas ka raskem, nimetatud viivitusi korvata.

3.2 Seistes silmitsi järgnevate aastate väljakutsetega, saab Euroopa ühtekuuluvuspoliitika toetuda mitmetele olulistele trumpidele, millest võiks mainida eelkõige järgmisi:

3.2.1 Euroopa siseturu eriline kaal — see ühendab rohkem kui poolt miljardit eurooplast ja esindab ikka veel alakasutatud majanduslikku, kaubanduslikku ja inimpotentsiaali nii pakku-mise ja nõudluse kui ka tööturu valdkonnas;

3.2.2 Euroopa sotsiaalsete suhete ja sotsiaalse dialoogi mudel, mis, arvestades üleilmastumisega kaasnevaid tööhõive-, arengu-, tervise- ja elukvaliteedi alaseid väljakutseid, väärtustab inimressursse;

3.2.3 uute liikmesriikide dünaamiline majanduskasv, mis sageli saavutab kahekordse ühenduse keskmise, peaks aitama kaasa märkimisväärselt suurendatud arenguebavõrduste vähendamisele ja toetama Euroopa Liidu majanduslikku ja kaubanduslikku dünaamilisust;

3.2.4 uued kavandamise ja investeerimiste võimalused, mida pakub Euroopa mandri ühendamine tervikuna, mis võimaldavad selle sisemise majandusliku korralduse muutmist ning territooriumi infrastruktuuri ja regionaalse planeerimise uenduslike skeemide elluviimist;

3.2.5 kuivõrd neil õnnestub sotsiaalpartnerite aktiivsel toetusel areneda ja tekitada kahepoolset liikumapanevat mõju, peaksid Lissaboni strateegia majanduslikud ja sotsiaalsed reformid olema ka osaks olulisest toetusest Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika edukuse saavutamiseks;

3.2.6 üldse peaksid Euroopa ühtekuuluvuspoliitika toetused eelkõige püüdma edendada majanduskasvu ja töökohtade loomist, arendades erinevate tegurite (siseturu tugevdamine ja laiendamine, investeeringud ja territooriumi planeerimine, reformid liikmesriikides) positiivset koostoimet.

3.3 Euroopa ühtekuuluvuspoliitika peab arvestama ka suurte raskustega, mis teevad ülesande keerulisemaks.

3.3.1 Kõigepealt tuleks mainida püsivat raskust seoses suure majandusliku dünaamika taasloomisega Euroopas. Euroopa Liit on konkurentidele järelejäetud veel kaugel ning jääb ka praegu üha enam maha. ELi iseloomustab ülemaailmses plaanis keskpärane majanduskasv, suurenenud tööpuudus paljudes liikmesriikides (mis puudutab nii noori kui ka vanu), liiga vähete töökohtade loomine, pidev teadusuuringute puudus, ümberpaigutamiste kiirenemine. Euroopa praegune positsioon maailmajanduses ei peegelda peaaegu üldse viie aasta eest püstitatud eesmärke. Olukorra märkimisväärset paranemist siiski veel ei paista.

3.3.2 Teine suur väljakutse ühtekuuluvuspoliitikale on seotud laienemisejärgsete majandusliku ja sotsiaalse ebavõrdsuse ulatusega. Nende kadumiseks on vaja palju aega. Soovitatav oleks uuendada ühtekuuluvuspoliitika lähenemisviisi ja meetodeid, võrreldes lähenemisviisi ja meetodeid, mis olid valdavad eelmistel aastatel, kui vahed liikmesriikide arengus olid palju väiksemad.

3.3.3 Oluline kitsaskoht ühtekuuluvuspoliitika jaoks on majanduspoliitika ebapiisav kooskõlastatus, sh liiga nõrk maksupoliitika, ja seda ka riikides, kus ei ole eurot kasutusele võetud. Koos liikmesriikide arvu suurenemisega on hädavajalik seda muuta, isegi kui see samavõrd raskeks osutub. Suurenenud majandusliku kooskõlastamisega peaks samuti kaasnema parem dialoog sotsiaalse lähenemise valdkonnas.

3.3.4 Parandamist vajavate nõrkade kohtade hulgas tuleb mainida ka kodanikuühiskonna liikmete ebapiisavat kaasatust,

arvestades riiklike haldusorganite juhtpositsiooni ning ühtekuuluvuspoliitika elluviimise tugevat kahepoolset juhtimist komisjoni ja liikmesriikide poolt ⁽³⁾.

3.3.5 Euroopa Liidu fondid jäävad veelgi suurenenud vajadustega võrreldes tagasihoidlikeks. 17. detsembri 2005. aasta leping piirab Euroopa Liidu eelarvet 1,045 %-ni rahvamajanduse kogutulust, vähendades ühtekuuluvuspoliitika eelarvet 0,36 %-ni RKTst. Euroopa Liidu eelarvehendideid on niimoodi vähendatud veel madalamale tasemele, kui see oli enne laienemist 15-lt liikmesriigilt 25-le liikmesriigile, mis sarnaselt Euroopa Parlamendile teeb muret ka EMSKle. Sedavõrd piiratud vahendid, millel ei ole midagi ühist föderaalriigi eelarvega (nt Ameerika Ühendriikide eelarve on suurem kui 20 % SKTst), ei vasta mingil viisil ühenduse ühtekuuluvuse eesmärkidele.

3.3.6 Seega on keskne küsimus, millele peavad vastama ühtekuuluvuspoliitika 2007.–2013. aasta strateegilised suunised, järgmine: kuidas teha vähemaga rohkem? Niisiis tuleb erilisel hoolitseda väga piiratud ressursside võimalikult hea kasutamise eest, tagades alalise abi asemel autonoomse ja kestva arengu tingimusi. See tingib vajaduse püüelda maksimaalse vastastikuse lähenemise ja riiklike eelarvete täiendavuse suunas. Lisaks tuleb stimuleerida ja toetada turujõude, mis koos riiklikest vahenditest rahastamisega saavad mobiliseerida ressursse Euroopa kollektiivse arengu vajaduste tasandil.

3.3.7 Et vastata kõikidele nimetatud väljakutsetele, on soovitatav mitmekesistada ühtekuuluvuspoliitika vahendeid, suunata tõhusamalt oma sekkumisi ja ajakohastada halduskorda. Need erinevad kaalutlused on ära toodud järgmistes lõigetes.

4. Tähelepanekud ühtekuuluvuspoliitika 2007.–2013. aasta prioriteetide kohta

4.1 Ühtekuuluvuspoliitika suunised ajavahemikuks 2007–2013 on kuuluvad "majanduskasvu ja töökohtade loomise" prioriteedi alla. Need viitavad eriti partnerlusele, mida soovitas Euroopa Ülemkogu 2005. aasta märtsis, ja samateemaliste ühtsetele suunistele, mille komisjon samuti 2005. aasta juunis välja pakkus.

4.2 Selleks, et nimetatud "majanduskasvu ja töökohtade loomise" üldisele prioriteedile kaasa aidata, pakutakse komisjoni teatises välja kolm konkreetset prioriteeti: edendada Euroopa ligitõmbavust investeeringutele, arendada uuendustegevust ja ettevõtlust, tugevdada töökohtade loomist ja koolitust. Nimetatud kolme prioriteeti täiendab läbiv mure Euroopa Liidu paremal ruumilisel planeerimisel nii maa- kui linnapiirkondades ning piiriülestes, riiklikes ja piirkondlikes vastastikustes suhetes.

⁽³⁾ EMSK arvamus teemal "Komisjoni teatis Euroopa Nõukogule ja Parlamendile – Meie ühise tuleviku ülesehitamine: laienenud Euroopa Liidu poliitilised väljakutsed ja eelarvehendid 2007–2013", ELT C 74, 23.3.2005, lk 32.

4.3 Esimene prioriteet, mille eesmärk on parem investeerin-gute edukam ligimeelitamine, on eriti asjakohane. Seda tuleks eelkõige ellu rakendada laienenud Euroopa Liidu vähemare-nenud piirkondades, mis tuleks prioriteediks seada, hoolitsedes samas üleminekumeetmete eest varem prioriteetseks piirkon-naks olnud aladel. Euroopa Liidu sekkumisfondide sisemiste piirangute tõttu tuleb nõuda kapitaliinvesteeringute, eriti erasektori kapitaliinvesteeringute edendamist Euroopa majan-duse prioriteetsetes valdkondades.

4.3.1 Euroopa Liit ei ole siiski veel jõudnud — vaatamata saavutatud progressile siseturu realiseerimisel, majandus- ja rahaliidu loomisel ning teatavates Lissaboni strateegia refor-mides — majanduskasvu autonoomse ja jõulise mehhanismini, mis väärtustab riiklike majanduste sünergiaid ja vastastikust täiendavust. Seega on rakse juhtida tõhusat ühtekuuluvuspolii-tikat ilma suurema usalduse taastamiseta kõigis asjaomastes osalistes (ettevõtjates, töötajates ja investorites), seistes silmitsi eelkõige Euroopa Liidu majandusliku ja sotsiaalse arengu ning kahtlemata selle poliitilise ja institutsionaalse tulevikuga.

4.3.2 See sunnib järgnevate aastate jooksul vähendada ebakindlustegureid, mis lasuvad praegu sama olulistel küsi-mustel nagu ühtse turu realiseerimine, eurole keskendunud konkurentsivõimelise majanduse kindlustamine, tööhõive ja majanduskasvu suurendamine, elutingimuste parandamine, Lissaboni strateegia õnnestumine, Euroopa Liidu institutsioo-nide tõhus juhtimine ning laienenud Euroopa optimaalne ja kestev korraldamine. Kõnealuse tegevuse eesmärgiks on majandus-, ühiskonna ja keskkonna arengu ühtlustamine.

4.3.3 Komisjoni teatis asetab rõhu infrastruktuuride võrgus-tiku investeeringutele, eriti transpordiinfrastruktuuride võrgus-tiku investeeringutele. Vaja oleks siiski analüüsi, mis uurib viivi-tuste jätkumise põhjuseid kõnealuses valdkonnas. Selleks, et nimetatud viivitusi heastada, oleks soovitatav paremini prioriti-seerida transpordi- energia- ja telekommunikatsiooniala üleeu-roopaliste infrastruktuuride rahastamist, mis mõjutavad Euroopa Liidu ühtekuuluvust. Kahjuks tuleb tõdeda, et 17. det-semברי 2005. aasta otsus piirab oluliselt nimetatud võrgustike rahastamist. Asjaolu, et Euroopa Liidu Nõukogu tõi selle priori-teedi ohvriks, on kaheldamatult vastuolus Lissabonis võetud kohustustega, vaatamata sellele, et need kohustused peaks olema täidetud ajavahemikus 2007–20013. EMSK taotleb Euroopa Parlamendi seisukohti järgides, et üleeuroopaliste võrgustike rahastamiseks eraldataks märgatavalt suurem eelar-veosa.

4.3.4 Komisjoni teatis rõhutab ka kahte teist investeerimise prioriteeti ühtekuuluvuspoliitika jaoks: keskkonnainvesteeri-n-gute edendamist ja Euroopa autonoomia tugevdamist energee-tika vallas.

4.3.4.1 Siinkohal oleks soovitatav rõhutada otsest sidet, mis peaks olema tagatud selle prioriteetide ja eelmainitud infras-truktuuride Euroopa võrgustike toetuse vahel.

4.3.4.2 Samuti oleks vaja veenduda selles, et Euroopa abi saajad järgivad keskkonnanõudmisi.

4.4 Teine ühtekuuluvuspoliitikat määrav prioriteet on uuen-dustegevuse ja ettevõtluse parandamine. Nõnda toimides jätkab komisjon väga otseselt Lissaboni strateegia prioriteetide järg-mist, mis puudutavad teadmistepõhise Euroopa edendamist.

4.4.1 Nimetatud prioriteet hõlmab esmajärjekorras teaduste-gevuse investeeringute juurdekasvu.

4.4.1.1 Siinkohal tuleb märkida, et Euroopa tervikuna jääb selles vallas oma tehnoloogiapartneritest jätkuvalt maha. Rahae-raldised liikmesriikide teadustegevusele, mis on sageli kolman-diku võrra väiksemad kui eesmärk, milleks on Lissaboni stratee-gias seatud 3 % SKTst, ei ole viimaste aastate jooksul sageli mitte kasvanud, vaid on jäänud samaks või isegi vähenenud. Teadus- ja arendustegevuse raamprogrammi Euroopa eelarve on liikmesriikide teadustegevuse eelarvetega võrreldes väikse-mahuline ja riiklike programmidega võrreldes ebapiisavalt kooskõlastatud. Lisaks sellele püsivad ühenduse institutsiooni-listes protsessides, sh kõige kõrgemal tasandil, tõsised kitsas-kohad, mis ei tähenda head. Ühenduse patendiebaõnnestumine 30 aasta vältel illustreerib Euroopa Liidu äärmiselt muretteki-tavat suutmatust leida oma ambitsioonide realiseerimise vahen-deid.

4.4.1.2 Seega on vaja tõelist, usaldusväärsemat Euroopa teaduspoliitikat. Ühenduse eelarve vajaliku ümberkorraldamise raames nõuab see Euroopa Liidu teadustegevusele antavate rahaeralduste märkimisväärset suurendamist, tagades neile seejuures reaalsema mõju riiklike programmide kooskõlasta-misel. See eeldab ka kauaoodatud ühenduse patendi vabastamist tingimusel, et kui jätkuvalt puudub üksmeelne kokkulepe, siis ei kohaldata seda kohe kõikides liikmesriikides. Mis oleks saanud eurost, Schengeni kokkuleppest või Euroopa sotsiaalpo-liitikast, kui nendegi tingimuseks oleks olnud üksmeelne elluviimine?

4.4.2 Teine komisjoni teatises rõhutatud vajadus on ettevõ-tete loomise ja arendamise innustamine, eriti uusimate tehnoloogiliste saavutuste osas, ja nende võrgustikku paigutamise edendamine Euroopa mastaabis.

4.4.2.1 On kahetsusväärne, et väikeettevõtetel puudub ikka veel võimalus valida lihtsustatud Euroopa õiguslik seisund, mis hõlbustaks nende tegevusi piiriülesel tasandil.

4.4.2.2 Seega kordab EMSK oma nõudmist, mis on sõnas-tatud komitee omaalgatuslikus arvamuses "Euroopa äriühingute põhikiri väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele" (*), et komisjon esitaks sellise väikeste ja keskmise suurusega ettevõte-tele kasuks oleva põhikirja ilma edasise viivitamiseta ning et see kiiresti vastu võetaks.

(*) EÜT C 125, 27.5.2002, lk 100.

4.4.2.3 Lisaks väljendab EMSK kahetsust, et komisjon lükkas augustis 2005 tagasi ettepanekud vastastikuste kindlustusseltside ja ühenduste Euroopa põhikirja kohta, mille hädavajalikkus on aktuaalsem kui kunagi varem.

4.4.3 Komisjoni teatistes rõhutatakse lisaks sellele ettevõtete rahastamise küsimuse tähtsust ja vajadust, et hõlbustada sellele juurdepääsu eriti uuenduslike ettevõtete puhul.

4.4.3.1 Rõhutame siinkohal, et struktuurifondide maht ettevõtete juurdepääsu märkimisväärseks lihtsustamiseks finantseeringutele jääb käesolevates tingimustes äärmiselt piiratuks ja kõnealuses valdkonnas kahtlemata marginaalseks, isegi kui pilootprojektide piiratud toetus ja kaasrahastamised võivad olla kasulikud piisavalt eesmärgistatud ja eeskujulikes valdkondades. EMSK on rahul algatuste JASPERS ja JEREMIE käivitamisega koostöös komisjoni, Euroopa Investeeringuspanga, Euroopa investeerimisfondi ning Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupangaga. Algatuse JASPERS eesmärk on abistada piirkondade lähenemise eesmärgiga kaetud riiklikke ja piirkondlikke asutusi uute infrastruktuuride projektide ettevalmistamisel. Programmi JEREMIE eesmärk on parandada väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete juurdepääsu rahastamisele. EMSK soovib, et kõnealused algatused muudetaks kohalikul tasandil tõesti operatiivseks ja arusaadavaks, et nimetatud uuel tegevusraamistikul oleks kohapeal maksimaalne mõju majanduslikule arengule ja töökohtade loomisele.

4.4.3.2 Selleks et fondide vahenditel oleks ettevõtete rahastamisele märgatavam mõju, tuleks neile anda suurema mõjuga vahendeid, hõlmates pangalaene, riskikapitali varumist ning väikeettevõtete juurdepääsu väikelaenude tagatistele. See eeldaks fondide rahaliste vahendite ja eriti nende finantskorralduse ümbermääratlemist, mis praegu piirneb toetuste määramisega. Esialgu puudutab see programmi JEREMIE, aga laiemas plaanis tuleb toetuste andmise asemel osutada finantsteenuseid: ühe ettenähtud euro andmine riskikapitali fondi laenu tagatiseks võimaldaks rahastada viit kuni kümnet väikesesse või keskmise suurusega ettevõttesse investeeritud eurot, võimendades nii Euroopa fondide toetuse mõju. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovitusel selles olulises küsimuses on sätestatud käesoleva arvamuse 5. peatükis.

4.4.3.3 Tasub meenutada, et Euroopa ühtse turu rahastamise kiire ja tõhus lõpuleviimine, mis on seotud tõhusa konkurentsipoliitika ning majandus- ja rahaliidu konsolideerimisega, võimaldaks otsustavalt parandada igas suuruses ettevõtete juurdepääsu rahastamisele. Käesolevat küsimust ei ole komisjoni teatistes siiski peaaegu üldse rõhutatud, samas kui üheks tema peamiseks kohustuseks jääb järgnevate aastate jooksul hästi juhtida selle lõpuleviimist.

4.5 Kolmas komisjoni teatistes määratletud ühtekuuluvuspoliitika prioriteet on luua rohkem töökohti ja parandada nende kvaliteeti.

4.5.1 Uute töökohtade loomise esimene tingimus on majanduskasvu suurendamine ja selle taustal töökohtade loomise lihtsustamine. Selle eesmärgi saavutamise eeltingimuseks on paindlikum majandus nii pakkumise kui ka nõudluse osas, millega kaasnevad töökohtade loomiseks paremad haldus-, maksu- ja sotsiaalsed tingimused, seda eriti väikeettevõtete, vabakutseliste ja käsitöölise, aga ka nende ametite jaoks, kus hinnatakse töösuksi. Nagu eespool mainitud, saab struktuurifondidel olla sellistes valdkondades vaid piiratud vahetu mõju; nad on võimelised toetama konkreetseid tegevusi ja pilootprojekte ning edendama parimaid tavaid.

4.5.2 Nagu rõhutab komisjon, oleks samuti soovitatav arendada tööturu kohandamist. Kõnealuses valdkonnas peaksid struktuurifondid panema erilist rõhku ühtse turu toimimise parandamisele. See eeldab liikuvuse suurendamist, pensionisüsteemide haldamist ja takistuste kõrvaldamist Euroopa tööhõive turul, eriti teenuste valdkonnas⁽⁵⁾, kus tekib rohkem kui kaks kolmandikku uutest töökohtadest, arvestades samas kollektiivlepingutes ja regulatsioonides sätestatud tingimustega.

4.5.3 Lisaks sellele on komisjon asjakohaselt asetanud rõhu töökohtade täiendõppe nõuetele. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee teeb siiski suurt muret komisjoni ettepanek vähendada 2005. aasta detsembris elukestva õppe toetamise eelarvelisi vahendeid poole võrra. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee palub selle ettepaneku ülevaatamist Lissaboni strateegia kohustusi arvesse võttes. Nimetatud valdkonnas on edaspidi vajalikud uued pädevused koos suurenenud kohustuste ja vajadusega rohkemate algatuste järele. Selles mõttes peavad tulevased programmid võimaldama arvesse võtta piirkondlike prioriteete. Hädavajalik on, et Euroopa Sotsiaalfondi finantseeringud oleksid võimalikult maksimaalselt kohandatud piirkondlikele vajadustele ning et need ei oleks suunatud ainult riiklike poliitika kaasrahastamiseks.

4.5.3.1 Üldiselt rõhutab EMSK, et kõik peaks olema tehtud selleks, et soodustada sätete täiendavust ja tõhusust ning mobiliseerida avaliku ja erasektori liikmeid kestvas partnerluses toetatavate piirkondlike strateegiate ümber järgmiste prioriteetide suhtes: parandada kõikides ettevõtetes personali juhtimist ja arengut, suurendada naiste ja kuni pensionieani töötavate inimeste tööhõive määra, tuua paremini välja majanduse vajadused, kohandada suunitlus- ja koolituspoliitikat, edendada kutseõpet ja õpet kõikidel tasanditel, eriti ametite puhul, kus on raskusi töötajate värbamisega, anda eelisõiguse koolitustele, mis võimaldavad majanduse kaudu kaasata kõik tegelikult kõrvale jäänud inimesed, kelle hulk üha suureneb. Struktuurifondid peaksid samuti Erasmuse ja Leonardo programmi edu eeskujul esmajärjekorras kaasrahastama koolitusprogramme Euroopa tasandil. Nende programmide tegevust peaks tõhustama, et suuta hõlmata kaks kuni kolm korda enam Euroopa noori.

⁽⁵⁾ EMSK arvamus teemal "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv teenuste kohta siseturul", ELT C 221, 8.9.2005, lk 113.

4.5.4 Lisaks sellele tuleks rõhutada demograafilist vananemist, mis nõuab eelnimetatud töökohtade loomise ja hoolekandesüsteemidega seotud erinevate aspektide (nt haldus-, maksu- ja sotsiaalsed tingimused, jõukohase hinnaga lastehoiuvõimalused, tööturg, koolitus ja inimressursid) erilist kohandamist.

4.6 Nimetatud strateegiliste suuniste kolme prioriteedi koostamisel võeti aluseks mitmeid sektoreid hõlmav vajadus, mis moodustab mõnes mõttes neljanda prioriteedi, mis puudutab ühtekuuluvuspoliitika territoriaalse mõõtme arvessevõtmist.

4.6.1 Teatistes mainitakse linnade panust majanduskasvule ja töökohtade loomisele (parem majanduslik, sotsiaalne ja keskkonnaalne kontroll linnastumise üle), kiites samas maapiirkondade majanduse mitmekülgset arengut (üldhuviteenuste säilitamine, võrgustike arendamine, arengukeskuste soosimine). Nimetatud nõudmiste ja strateegiliste suuniste kolme prioriteedi vaheline vastastikune koostoime oleksid väärinud paremat selgitamist.

4.6.2 Teatistes rõhutatakse ka territoriaalse koostöö vajadusi kolmel tasandil:

4.6.2.1 piiriülene koostöö, eriti selleks, et arendada vastastikuseid vahetusi ja edendada majanduslikku ja sotsiaalset integratsiooni;

4.6.2.2 riikidevaheline koostöö, eriti selleks, et tugevdada riikidevahelisi strateegilise tähtsusega ühistegevusi (transport, teadus- ja uurimistegevus, sotsiaalne integratsioon);

4.6.2.3 piirkondadevaheline koostöö, eriti selleks, et julgustada parimate majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnaalaste tavade levitamist.

4.6.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab siiski kahetsust, et Euroopa piirkondade vahelise koostöö tegemise vajadus esineb vaid strateegiliste suuniste prioriteetide kõrvallisandina, selle asemel et olla prioriteetidesse täielikult hõlmatud.

4.7 Üldkokkuvõttes on strateegiliste suuniste kolme prioriteedi territoriaalses mõõtmes läbiviidud uurimise tulemuste mitmete tähtsate küsimuste tõstatamine.

4.7.1 Strateegiliste suuniste prioriteetidel puudub täpsus, et moodustada tõelist ühtekuuluvuspoliitika sekkumise ja juhtimise "strateegilist" raami. Nad tuletavad pigem lihtsalt meelde häid tavasid, mida tuleb erinevate sekkumiste loikes julgustada.

4.7.2 Strateegiliste suuniste ja kolme fondide sekkumiseesmärgi vahelisi sidemeid ei ole peaaegu üldse täpsustatud. Strateegilised suunised peaksid fondide sekkumist juhtima, aga tege-

likkuses need vaid täiendavad neid. Selles mõttes on strateegilised suunised pigem toetavad rakendussuunised kui suunised, mis nad tegelikult peaksid olema.

4.7.3 Selleks et strateegilised suunised vääriskid rohkem oma nime ja täidaksid tõhusamalt oma rolli, oleks vaja, et nende prioriteetsed eesmärgid oleksid järgmistes valdkondades täpsed:

4.7.3.1 Euroopa ühtekuuluvuspoliitika lisaväärtus võrreldes riikliku ja kohaliku poliitikaga;

4.7.3.2 "territoriaalne kontsentratsioon" Euroopa arengupiirkondades, mis võimaldaks tagada liikumapaneva jõu üldmõju;

4.7.3.3 Euroopa fondide sekkumise juhtimine, tagades, et strateegilised suunised oleksid tõhusad ja sidusad ega jääks lihtsalt lisasäteteks.

5. Tähelepanekud ühtekuuluvuspoliitika 2007.–2013. aasta vahendite kohta

5.1 Ühtekuuluvuspoliitika toetamisel rõhutab komisjon eriti struktuurifondide (regionaal- ja sotsiaalfond) ja ühtekuuluvusfondi rolli. Komisjon täpsustab, et nende sekkumine eespool mainitud strateegiliste suuniste raamistikus peab võimaldama parandada majanduskasvu ja paremini kasutada ühtse turu võimalusi, edendada tugevamat liikmesriikidevahelist vastastikust lähenemist, suurendada piirkondlikku konkurentsivõimet, arendada Euroopa Liidu territooriumi paremat majanduslikku, sotsiaalset ja kultuurilist integratsiooni.

5.2 Esmajärjekorras tuleks mainida, et Euroopa Liit seisab edaspidi silmitsi suureneva lõhega fondide eelarve piirangute ja vajaduste vahel (liikmesriikidevahelised erinevused arengus ning mahajäämus infrastruktuuris, ühtsel turul, konkurentsivõimes ja Lissaboni strateegia elluviimisel). Vajalik on ümber korraldada ühenduse eelarve sisemised prioriteetid, osaliselt ühise põllumajanduspoliitika reformi jätkamise teel. See aga võimaldab vaid piiratud määral suurendada struktuurifondide rahalisi vahendeid, kuivõrd ühenduse eelarve kogusumma jääb väga piiratuks. Igal juhul 0,36 %-line nivelleerimine 1,045 %-ni ühenduse SKTst (308 miljardit eurot 862 miljardi euro suurusel eelarvest, tingimusega, et lisandub 4 miljardit eurot, mille suhtes jõuti kokkuleppele 4. aprillil 2006, aga nii Euroopa Parlament kui ka nõukogu peavad selle ratifitseerima), mis peaks minema ühtekuuluvuspoliitikale, ei tundu EMSK arvates iseenesest piisav, et võimaldada Euroopa Liidul saavutada oma ühtekuuluvuse eesmärgid ajavahemikuks 2007–2013.

5.3 Suuremat tähelepanu tuleks pöörata järgmistele punktiledele:

5.3.1 fondide sekkumismeetoditele, millel peab olema suurenenud finantsvõimenduslik mõju investeringutele, mis nõuavad varasemast suuremat uuendamist kõnealuses valdkonnas;

5.3.2 fondide toetuste tegelikule kontsentratsioonile, millel peab olema struktureeriv mõju, eriti riikidevahelisel ja piiriülesel tasandil.

5.4 Arvestades fondide toetusmeetodeid, väärivad rõhutamist mitmed tähelepanekud:

5.4.1 Esmajärjekorras meenutagem, et struktuurifondide sekkumine võib vaid täiendada Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitikat. See ei tohiks olla selle ainu- ega isegi domineeriv vahend. See peab eelkõige edendama ühenduse suuniste teenistuses olevatel turgudel saada oleva kapitali mobiliseerimist ning riiklike ja piirkondlike eelarvete koondamist. Tegemist on seega eelkõige finantsvõimendamise mõju tagamisega. Kõnealuses raamistikus peavad ühenduse struktuurifondid moodustama keskse Euroopa ruumilise planeerimise "tööriista", mis saadab ühenduse poliitikat ja käimasolevaid majanduslikke ja sotsiaalseid muudatusi.

5.4.2 Kõnealusel põhjusel tuleks Euroopa Liidu fondide ja Euroopa Investeerimispannga fondi kasutamist alustada uute rahastamissüsteemide väljatöötamise paindlikuma ja uuenduslikuma kontseptsiooni kohaselt. Nagu komisjon asjakohaselt tunnistas, ei tohiks fondid enam piirduda toetuste määramisega ja peaksid toetama teisi vahendeid, nagu laenud, laenutagatised, konverteeritavad vahendid, kapitaliinvesteeringud ja riskikapital. EMSK mitte ainult ei toeta kõnealuseid kaalutlusi, vaid palub teha nende põhjal kõik järeldused ja käivitada uus Euroopa Liidu finantssekkumisvahendite reform.

5.4.2.1 EMSK arvab, et kui struktuurifondid arendavad selliseid sekkumismeetodeid tihedas koostöös Euroopa Investeerimisfondi ja Euroopa Investeerimispannaga, siis võimaldab see märkimisväärselt suurendada ühenduse sekkumiste mõju ning neid paremini kombineerida riikliku ja erakapitali investeeringutega. Eriti aitaksid need kaasa riigi ja erasektori investeeringute rahastamise jagamisele, eeskätt väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete puhul, mida traditsioonilised finantspartnerid peavad ohualtideks ja mille laenutingimused võivad tulevikus, pärast Basel II kokkulepet tõenäoliselt veelgi karmistuda. Need moodustaksid tõhusa vahendi Euroopa Liidu eelarve piirangute leevendamiseks. Nimelt oleks tihtipeale saanud ühte toetuseks antud eurot paremini kasutada, kui see oleks eraldatud viie kuni kümne euro laenu tagatiseks. See võimaldaks nimelt suurendada toetusesaajate ringi, muutes nende vastutuse suuremaks kui tagasi makstamatute toetuste puhul.

5.4.2.2 Kõnealused uued sekkumisvahendid tuleks rakendada nii põhjalikult kui võimalik, et tagada maksimaalne finantsvõimenduse mõju majanduslikule ja sotsiaalsele arengule. Teisi ressursse tuleks samuti mobiliseerida, kooskõlastades paremini struktuurifondide ja teiste juba Euroopa arengus aktiivsete finantsinstitutsioonide, näiteks Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga sekkumisi. Prioriteetsed sekkumisvaldkonda tuleks edendada palju laiemalt ning aktiivsemalt, tehes Euroopa tasandil läbipaistva ja avatud konkurentsi tingimustes rohkem koostööd avaliku ja erasektori vahel, eriti selleks, et rahastada suuri infrastruktuuriprojekte, mis on hädavajalikud nii üleüldise ühtekuuluvuse kui ka Euroopa ühtse konkurentsivõime jaoks. Nagu eelnevalt mainitud⁽⁶⁾, tuleks üleeuroopaliste infrastruktuuride võrgustike eelarve korraldada üle vaadata, sest avaliku ja erasektori koostöö Euroopa infrastruktuuride alal ei saa olla edukas ilma piisavate vahendite eraldamiseta ühenduse eelarvest.

5.4.2.3 Selline ühenduse fondide sekkumismeetodite reform nõuaks Euroopa Liidu antavate ja võetavate laenude mahu suurendamist. Lisaks nõuaks see suuremat kooskõlastamist Euroopa Investeerimispannga ja teiste finantsinstitutsioonidega, tõelise partnerluse loomist Euroopa pankade ja finantsvõrgustikuga, suurendades täiendavalt ka abi tingimuslikkust nii liikmesriikide kui ka toetuste otseste saajate tasandil. Veel nõuaks see ka Euroopa Liidu fondide määruste ajavahemikuks 2007–2013 reformi nimetatud suunas lõpuleviimist, et muuta uute finantsinstrumentide ja -skeemide väljatöötamise uued süsteemid täiesti operatiivseks. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee palub seega, et Euroopa Komisjon teeks nimetatud kolmes valdkonnas uued ettepanekud.

5.4.3 Lisaks on kahetsusväärne, et struktuurifondide juhtimine on viimaste aastate jooksul olnud liiga läbipaistmatu ning selle üle on liialt domineerinud kahepoolsed suhted ühenduse administratsiooni ja riiklike administratsioonide vahel, ilma et oleks tõendeid tõhusast kooskõlastamisest ja kontrollist ning järelevalvest fondide korrektse kasutamise üle. Euroopa Kontrollikoda on nimetatud olukorra mitmel korral hukka mõistnud, aga järgnenud konkreetsete korraldused on jäänud liiga piiratuteks. Suurema läbipaistvuse üldpõhimõtte ühenduse poliitika väljatöötamisel, kohandamisel ja elluviimisel ei ole veel laienenud fondide toimimisele ja juhtimisele, nagu peaks olema. Ühtekuuluvuspoliitika strateegilised suunised peaksid edaspidi moodustama aluse selgele ja kindlale liikumisele selles suunas.

5.4.4 Vajalike uuenduste raames selleks, et tagada nimetatud Euroopa Liidu toetuste paremat juhtimist, tuleks nimetada nõuet süstemaatilisemalt kontrollida ühenduse toetuste vastavust konkurentsioetetele. Mõnedel fondide halvasti kontrollitud kasutamise juhtudel minevikus piirkondlike ebavõrdsuste vähendamise eesmärgil rikuti tõsiselt ausa konkurentsi põhimõtteid, samas kui nimetatud kahte eesmärki on täiesti võimalik ühitada. Euroopa Liidu toetus on avaliku sektori toetus, mis on võrreldav riigiabiga ja mida tuleks samamoodi ka kontrollida. Nimetatud põhimõtte viitab samuti vajalikule

⁽⁶⁾ Vt punkt 4.3.3.

Euroopa Liidu, riiklikule ning piirkondlikule kooskõlastamisele toetuste osas. Komisjoni aastaaruanne peaks seega edaspidi sisaldama peatükki ühenduse abi kontrollimise tingimuste kohta Euroopa Liidu konkurentsipoliitika raames. EMSK on juba varem kõnealuse soovitus esitanud, kuid siiani tulemuseta.

5.5 Toetuste kontsentratsiooni osas peaks komisjon hoolitsema selle eest, et tagataks Euroopa Liidu fondide toetuste parem suunitlus vastavalt Euroopa Liidu ruumilise planeerimise euroopalikumale mõõtmele, mis pole praegu kaugeltki nii, v.a mõningate ühenduse sekkumisskeemide puhul.

5.5.1 Struktuurifondid ei ole tänaseni peaaegu üldse püüdnud privilegeerida sekkumiste piiriülest mõõdet vaatamata Euroopa suure siseturu, mis nüüdseks hõlmab 25 liikmesriiki, normatiivsele ja majanduslikule rajamisele. Struktuurifonde on komisjon juhtinud peamiselt liikmesriikide esitatud prioriteetide alusel, arvestamata otseselt uusi koostöövajadusi, mis tulenevad kaubavahetustelt füüsiliste, tehniliste ja maksualaste takistuste kõrvaldamisest; samas kui majanduslik ja sotsiaalne ebavõrdsus on suurenenud, mis tingib vajaduse tugevdada sidemeid ja piiriüleseid võrgustikke.

5.5.2 Soovitatav oleks kõnealust olukorda parandada, arendades selgemaid sekkumisprioriteete, et konsolideerida liikmesriikide vahelisi kokkupuutepunkte nii riigiülel, piirkonnaülel kui ka piiriülel tasandil. Komisjoni asjakohased märkused nimetatud aspektide kohta väärivad ümberhindamist, edasiarendamist ja fondide sekkumisprioriteetidesse kaasamist ning ei peaks olema nimetatud prioriteetide täiendav lisa.

6. Tähelepanekud riikliku ja piirkondliku poliitika integreerimise kohta

6.1 Ühtekuuluvuspoliitika lõimimine siseriiklikusse ja piirkondlikusse poliitikasse on keskse tähtsusega, mida komisjon on ka asjakohaselt rõhutanud. Tuuakse välja edasiminekuvajadust kahes valdkonnas:

6.2 Esiteks tuleks tagada, et ühenduse abi kasutatakse tõhusalt toetamiseks ühenduse suuniste, otsuste ja kohustuste optimaalset täitmist erinevates liikmesriikides. Eriti mainitakse järgmist:

6.2.1 Euroopa Liidu direktiivide korrektne ülevõtmine ettenähtud tähtaegade raames;

6.2.2 administratiivse koostöö tihendamine Euroopa tasandil, eriti selleks, et tagada ühtse turu tõhus toimimine;

6.2.3 stabiilsuse ja kasvu pakti parem elluviimine selle mõlemas osas, mis ei tohiks takerduda puuduste küüsi, vaid peaks avama tee ühisele majanduslikule haldamisele.

6.3 Teiseks tuleks tagada, et ühenduse abi aitaks tugevdada Euroopa liidu poliitika ja riiklike poliitikate vahelist sidusust,

eriti Lissaboni strateegia tõhusamaks elluviimiseks. Eriti mainitakse järgmist:

6.3.1 majanduslike, sotsiaalsete ja haldusreformide toetamine;

6.3.2 regulatiivse raamistiku lihtsustamine ja sotsiaalselt tõhusa ühiskondlik-ametialase iseregulatsiooni arendamine Euroopa lähenemisviisis, mis väärrib toetamist ⁽⁷⁾;

6.3.3 Euroopa majandusruumi lõpetamise kiirendamine, optimeerides euro eeliseid;

6.3.4 maksustamiste lähendamine investeringutele ja uuedustele sobival alusel, võimaldades paremini reguleerida konkurentsi liikmesriikide erinevate süsteemide vahel.

6.4 Oleks soovitatav võimalusel vältida täiendavate riiklike või piirkondlike kriteeriumide lisamist ELi poolt kinnitatud raamistiku, et säilitada tulevikuprogrammide sisu määratlemise vajalik paindlikkus. Samuti tuleks hoiduda sellise korra kehtestamisest, mis tõenäoliselt külmutab *a priori* rahaeralduste määramise seitsmeks aastaks või vähendab võimalust programme hõlpsasti elluviimise ajal kohandada.

6.5 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib, et ühenduse abi aitaks edendada Euroopa lähenemist tööstuspoliitikale, mis võimaldaks erinevatel tasemetel (Euroopa, riigi, piirkondlikul) kooskõlastada riigivõimu ja organiseeritud kodanikuühiskonna osapoolte koostööd ⁽⁸⁾.

6.6 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on rahul, et Euroopa Liidu Nõukogu väljendas 2005. aasta detsembris põhimõttelist nõusolekut rajada majanduskasvust tingitud muutustega kohanemise fond, mille eesmärgiks on teha rohkem jõupingutusi nende inimeste jaoks, kes on jäänud maailma kaubandusvahetust mõjutavate suurte struktuuriliste muutuste tõttu töötuks, korraldada neile lisakoolitust ja aidata neil uuesti tööd leida. Riigipead ja valitsusjuhid kutsusid nõukogu üles määrama kindlaks kriteeriumid selleks, et käesolevast fondist abi taotleda. Komitee arvates võiks nende kriteeriumide väljatöötamise kaasata Euroopa tööstusharude vahelised või isegi majandusharude vahelised sotsiaalpartnerid.

7. Tähelepanekud ühiskondlik-ametialaste huvirühmade kaasamise kohta

7.1 Ühiskondlik-ametialaste huvirühmade kaasamine ühtekuuluvuspoliitikasse on äärmiselt vajalik. EMSK palus kõnealust osalust tugevdada oma 2003. aasta arvamuses partnerluse kohta struktuurifondide rakendamisel ⁽⁹⁾. Komisjon tunnustab seda vajadust, rõhutades, et osaleb otsustavalt kõnealuse poliitika paremalrakendamisel kohalikul tasandil. Kuid komisjon ei esita siiski ettepanekuid, kuidas organiseerida ühiskondlik-ametialaste huvirühmade kaasamist ja kuidas neid integreerida ühtekuuluvuspoliitika suunistesse.

⁽⁷⁾ Ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektiooni teabearuanne teemal "Ühtse turu kaas- ja iseregulatsiooni praegune seisund".

⁽⁸⁾ Vt EMSK arvamus teemal "Kaašaegne tööstuspoliitika", ELT C 110, 9.5.2006.

⁽⁹⁾ ELT C 10, 14.1.2004, lk 21.

7.2 EMSK teeb seetõttu ettepaneku täiendada ühtekuuluvuspoliitika strateegilisi suuniseid aastateks 2007–2013 nii, et täpsustataks tõelist ühiskondlik-ametialaste huvirühmade kaasamise raamistikku. Võiks võtta eeskju Cotonou kokkuleppest, mis sõlmiti Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani riikide valitsusväliste osalejate jaoks, kellega konsulteeritakse ja kes kaasa-takse täielikult Euroopa abi haldamisse, ning lisada kõnealune raamistik täies ulatuses strateegilistesse suunistesse, nii et tal oleks liikmesriikidele siduv mõju.

7.3 Raamistik peaks hõlmama järgmisi eesmärke:

7.3.1 kaasata ühiskondlik-ametialased ringkonnad ja sotsiaalpartnerid Euroopa laiaulatuslike suuniste määramise (eriti üldisesse strateegilisse dokumenti) ja nende detsentraliseeritud elluviimise riiklikul (eriti liikmesriikide poolt kehtestatud riiklikus strateegilises viiteraamistikus), piirkondlikul ja kohalikul tasandil;

7.3.2 süvendada kõnealust dialoogi majanduslike, ühiskondlike ja keskkondlike harude vahel tõhusa, osalusliku ja jätkusuutliku arengu nimel;

7.3.3 kaasata ühiskondlik-ametialased huvirühmad otseselt tööhõive parandamise, eriti lepingulisel alusel põhineva poliitika kaudu sotsiaalpartnerite vahel, eesmärgiga ajakohastada kutsealast koolitust ja hõlbustada paremat kohandumist tööturuga;

7.3.4 innustada kodanikuühiskonna huvirühmasid Euroopa ühtset turgu paremini ära kasutama, tõhustades üleeuroopalisi tootmis-, kaubavahetus- ja infrastruktuurivõrgustikke ning viiesse ühiskondlik-ametialast ise- ja kaasreguleerimist, mis aitaksid kaasa ühtse turu saavutamisele;

7.3.5 määratleda koos ühiskondlik-ametialaste huvirühmadega avaliku ja erasektori tõhusa partnerluse viisid koos kohaste järeleandmistega, stiimulite, tagatise ja allhanke viisidega;

7.3.6 töötada nimetatud alustel välja rohkem avaliku ja erasektori partnerluse programme, eriti seoses infrastruktuuride ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete finantseerimisega kohalikul tasandil;

7.3.7 julgustada ühiskondlik-ametialaseid huvirühmasid tõhustama üleeuroopalise koostöö algatusi teadustöö ja tehnoloogilise uuendustegevuse valdkonnas;

7.3.8 toetada ühiskondlik-ametialaste huvirühmade uuen-duslikku lähenemist, mis aitab kaasa jätkusuutliku arengu perspektiividele.

7.4 Olemaks tõhus, peab selline dialoog olema hästi organi-seeritud ja struktureeritud nii Brüsselis kui ka erinevates liikmesriikides ja piirkondades. Osalemise raamistik peaks seetõttu ette nägema järgmised sätted:

7.4.1 seoses strateegiliste suuniste ja nende ellurakendamise viisidega tuleb kõnealune dialoog rajada tõhusale teabevahetu-sele liikmesriikide avaliku võimu esindajate vahel;

7.4.2 algatada piisavalt konsultatsioone piisavalt varases järgus, andes ühiskondlik-ametialastele huvirühmadele võima-luse olla kaasatud mõju hindamisse;

7.4.3 teavitada ühiskondlik-ametialaseid huvirühmasid konsultatsioonide järelemeetmetest ja nende ettepanekutest;

7.4.4 lisada ametlikesse programmi- või muutmisdokumen-tidesse väljavõte konsulteerimistingimustest ühiskondlik-ametia-laste huvirühmadega;

7.4.5 edendada piiriüleste või piirkondadevaheliste program-mide puhul ühiskonsultatsioone ning piiriülest ja piirkondade-vahelist ühiskondlik-ametialast partnerlust;

7.4.6 julgustada eriti piiriülest ja piirkondadevahelist sotsi-aaldialoogi, määrates kindlaks toimiva piiriülese raamistiku ühiseks läbirääkimiseks, nii nagu seda nähti ette sotsiaalmeet-mete kavast aastateks 2005–2010.

7.5 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kordab toetust komisjoni ettepanekule, mis näeb ette 2 % eraldamist Euroopa Sotsiaalfondist suutlikkuse ja sotsiaalpartneritega koostöös ette-võetud tegevuste arendamiseks.

7.6 EMSK on koos 2005. aasta märtsi Euroopa Ülemkogu selgesõnalise toetusega otsustanud välja töötada Euroopa teabe- ja toetusvõrgustiku nende algatuste kohta, mis pärinevad koda-nikuühiskonna huvirühmadelt, kes osalevad Lissaboni strateegia elluviimisel. Võrgustikku on täielikult integreeritud algatused, mida huvirühmad viivad ellu Euroopa ühtekuuluvuspoliitika tõhususe tugevdamiseks ajavahemikul 2007–2013.

Brüssel, 21. aprill 2006

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Anne-Marie SIGMUND